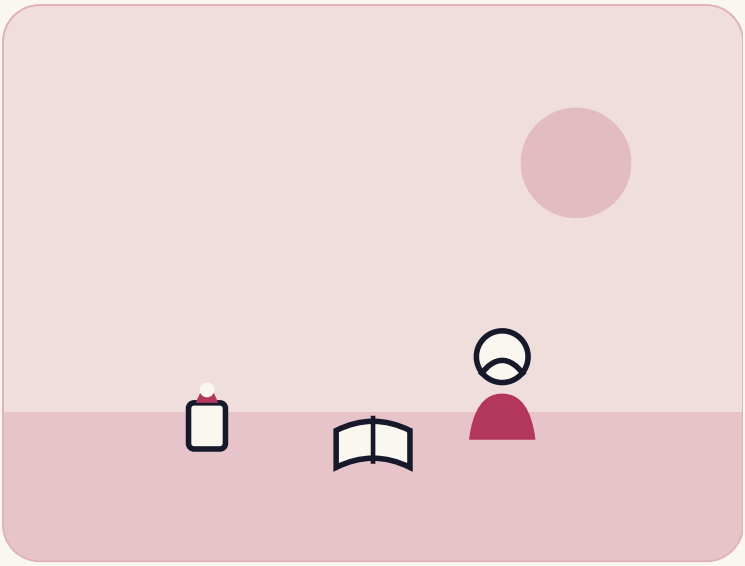

પાકિસ્તાન

પોતાની છત પર શાળા બનાવનાર છોકરી

13 વર્ષની ઉંમરે શાળામાં તેમની સાથે મારપીટ થઈ અને અપમાન કરાયું. હાર માનવાને બદલે સિસ્ટર ઝેફ છત પર ચઢી ગયાં અને ગરીબ બાળકીઓને મફત ભણાવવાનું શરૂ કર્યું.

ક્યાં ગુજરાંવાલા

કોણ સિસ્ટર ઝેફ, શિક્ષિકા અને ZWEE નાં સ્થાપક

ક્યારે 1997 થી આજ સુધી

4 મિનિટનું વાંચન

પ્રકરણ પહેલું

વાર્તા

1997 માં પાકિસ્તાનના ગુજરાંવાલાના એક વર્ગખંડમાં તેર વર્ષની એક છોકરી રડી રહી હતી. તેનું નામ રિફત આરિફ હતું. આજે લોકો તેને સિસ્ટર ઝેફ તરીકે ઓળખે છે. તેણે એક સાદો પ્રશ્ન પૂછ્યો હતો. શિક્ષિકાએ ગુસ્સાથી જવાબ આપ્યો. શિક્ષિકાએ તેના ગાલ પર તમાચો માર્યો અને આખા વર્ગ સામે તેની મજાક ઉડાવી. ઝેફ લાલ ગાલ અને આંખોમાં આંસુ સાથે ઘરે પાછી ફરી.

તેના નગરમાં ઘણા પરિવારો માનતા હતા કે દીકરીઓને પુસ્તકોની જરૂર નથી. ગરીબીને કારણે માતા-પિતા નાની દીકરીઓને લોકોના ઘરોમાં સફાઈ માટે મોકલતા. તે એક ક્રૂર કિસ્સો ઝેફને તોડી શક્યો હોત. પણ તેના બદલે તેના હૃદયમાં એક આગ પ્રગટી. તેણે પોતાની જાત સાથે એક શાંત સંકલ્પ કર્યો. તેણે વચન આપ્યું કે તેના નગરના કોઈ પણ બાળકને ભણવાની ઇચ્છા માટે ક્યારેય અપમાન સહન કરવું નહીં પડે.

તે પોતાની જૂની શાળાને બદલી શકે તેમ નહોતી. તેથી તેણે એક નવી જાતનો વર્ગ બનાવવાનું નક્કી કર્યું. જો બીજું કોઈ પ્રેમથી નહીં ભણાવે, તો તે પોતે ભણાવશે.

ખુલ્લા આકાશ નીચે વર્ગખંડ

ઝેફ માત્ર તેર વર્ષની હતી. તેની પાસે ન પૈસા હતા, ન કોઈ વધારાનો ઓરડો કે ન પુસ્તકો. પણ તેના પરિવારના ઘરની એક સપાટ છત હતી જે ખુલ્લા આકાશ નીચે હતી. તે સીડી ચઢીને ઉપર ગઈ અને જમીન વાળીને ચોખ્ખી કરી. પછી તેણે પડોશની કેટલીક એવી બાળકીઓને બોલાવી જેમણે ક્યારેય પેન્સિલ નહોતી પકડી. તેણે છત પર ચટાઈઓ પાથરી અને કક્કો શીખવવાનું શરૂ કર્યું.

ધૂળ ભરેલી શેરીઓમાં આ વાત ઝડપથી ફેલાઈ ગઈ. થોડા જ અઠવાડિયામાં દરરોજ બપોરે ડઝનબંધ બાળકો સીડી ચઢીને આવવા લાગ્યાં. મફત શાળા ચલાવવા માટે કાગળ, પેન્સિલ અને ચોક જોઈતા હતા. આ ખર્ચ પૂરો કરવા માટે ઝેફે સવારે ભરતકામ અને ઓફિસનું કામ શરૂ કર્યું. તેના દૈનિક કાર્યક્રમે તેના શરીરને થકવી દીધું હતું.

તે વહેલી સવારે ઊઠતી અને પૈસા કમાવવા માટે આઠ કલાક કામ કરતી. બપોરે તે છત પર ચઢતી. તે એક પણ પૈસો લીધા વિના ચાર કલાક બાળકોને ભણાવતી. રાત્રે જ્યારે પરિવાર સૂઈ જતો, ત્યારે તે દીવાની રોશનીમાં ચાર કલાક જાતે અભ્યાસ કરતી. તેણે સખત મહેનત કરી અને પોતાના દમ પર બે માસ્ટર ડિગ્રી મેળવી.

તોફાનો, ધમકીઓ અને હિંમત

ખુલ્લા આકાશ નીચે ભણાવવું દરરોજ મુશ્કેલ હતું. ઉનાળામાં ગરમી છતના પથ્થરોને ગરમ કરી દેતી. જ્યારે ભારે વરસાદ પડતો, ત્યારે બાળકો ભીની નોટો શર્ટ નીચે સંતાડીને નીચે દોડી જતાં. શિયાળામાં ઠંડા પવનો ફૂંકાતા. બાળકો હૂંફ મેળવવા માટે પાતળા સ્વેટરમાં એકબીજાની નજીક બેસી રહેતાં.

હવામાન કરતાં પણ ખરાબ કેટલાક પડોશીઓનો ગુસ્સો હતો. કેટલાક પુરુષોએ તેને બાળકીઓને ભણાવવાનું બંધ કરવા કહ્યું. લોકો કહેતા કે ગરીબ બાળકોને ભણાવવું એ સમયનો બગાડ છે. ઝેફે પીછેહઠ કરવાની ના પાડી દીધી. જ્યારે વરસાદે છત ભીંજવી દીધી, ત્યારે તેણે બધાં બાળકોને એક નાના ઓરડામાં બેસાડી દીધાં. તેણે ચિંતિત માતા-પિતા સાથે નમ્રતાથી વાત કરી. તેણે સમજાવ્યું કે ભણતર તેમની દીકરીઓને ગરીબીથી બચાવશે.

વર્ષો વીતતાં ઝેફની શાળા મોટી થતી ગઈ. તેણે મોટી છોકરીઓ માટે કામના વર્ગો શરૂ કર્યા. તેણે સીવણ, ભરતકામ અને કોમ્પ્યુટર શીખવ્યું. તેણે યુવતીઓને સ્વરક્ષણ શીખવ્યું જેથી તેઓ શેરીઓમાં ડર્યા વગર ચાલી શકે. તેની નાની છતનો પ્રયાસ એક એવા જૂથમાં ફેરવાઈ ગયો જેણે મહિલાઓને આત્મનિર્ભર બનાવી.

> બાળકો સન્માન અને આગળ વધવાનું વાતાવરણ મેળવવાના હકદાર છે. મેં મારી આસપાસ જોયું તો એવી કોઈ શાળા નહોતી, તેથી મેં વિચાર્યું કે હું જ તે શિક્ષિકા બનીશ.
>
> સિસ્ટર ઝેફ, પોતાની છત પરની શાળાની શરૂઆત પર

તેમની વિદ્યાર્થીનીઓ સરકારી પરીક્ષાઓમાં સારા ગુણ મેળવવા લાગી. જે છોકરીઓ ક્યારેય ઘરોમાં સફાઈ કરતી હતી, તેઓ શિક્ષિકાઓ અને ઓફિસ સહાયક બની ગઈ. તેમાંથી ઘણી બાળકીઓ નાની છોકરીઓને ભણાવવા માટે છત પરની શાળામાં

પાછી ફરી.

13	26	$1M
શરૂઆત વખતે તેમની ઉંમર	મફત શિક્ષણ આપેલાં વર્ષો	2023 માં જીતેલો ગ્લોબલ ટીચર પ્રાઇઝ

પેરિસના વૈશ્વિક મંચ પર

વીસથી વધુ વર્ષો સુધી ઝેફે શાંતિથી કામ કર્યું. તેણે ક્યારેય વખાણ ન માંગ્યા. તેના છતના વર્ગો ધીમે ધીમે ભાડાના મકાનમાં ગયા. છવીસ વર્ષમાં તેણે એક સમયે પાંચસોથી વધુ બાળકોને મફત શિક્ષણ આપ્યું. તેણે હજારો મહિલાઓને ઉપયોગી કામની તાલીમ પણ આપી.

2023 માં વિશ્વભરના શિક્ષકોએ તેમની વાત સાંભળી. નિર્ણાયકોએ એકસો ત્રીસ દેશોના સાત હજારથી વધુ નામો જોયા. નવેમ્બર 2023 માં સિસ્ટર ઝેફ પેરિસમાં યુનેસ્કોના મંચ પર ઊભાં રહ્યાં. તેમણે દસ લાખ ડોલરનો ગ્લોબલ ટીચર પ્રાઇઝ જીત્યો.

જ્યારે તેમણે સોનાની ટ્રોફી સ્વીકારી ત્યારે હોલ તાળીઓથી ગૂંજી ઊઠ્યો. પત્રકારોએ પૂછ્યું કે તેઓ ઇનામના પૈસાનું શું કરશે. તેમનો જવાબ તરત જ આવ્યો. તેમણે કોઈ મોટી ગાડી કે મોટો બંગલો ન ખરીધો. તેમણે ગુજરાંવાલામાં એક મોટી નવી શાળા બનાવવા માટે તમામ પૈસા વાપરવાનું વચન આપ્યું.

આજે તેમના શહેર નજીક દસ એકર જમીન પર વર્ગખંડો બની રહ્યા છે. જે છોકરી ક્યારેક વર્ગખંડના ભોંયતળિયે રડી હતી, તેણે પોતાની વેદનાને આશામાં બદલી નાખી. તેણે સાબિત કર્યું કે જ્યારે કોઈ શિક્ષક પ્રેમથી શીખવે છે, ત્યારે ખુલ્લી છત પણ મહેલ કરતાં વધુ ચમકી શકે છે.

ક્યારે શું થયું

- **1997** તેર વર્ષની ઝેફે પોતાની છત પર પડોશની છોકરીઓને ભણાવવાનું શરૂ કર્યું.
- **2000** તેમણે શાળા મોટી કરી અને મફત સામાન માટે સવારની નોકરી શરૂ કરી.
- **2010** રાત્રે જાતે અભ્યાસ કરીને ઝેફે પ્રથમ માસ્ટર ડિગ્રી પૂર્ણ કરી.
- **2016** છતના વર્ગો તેમની સંસ્થા હેઠળ એક પાકી ઇમારતમાં ગયા.
- **2023** સિસ્ટર ઝેફે પેરિસમાં દસ લાખ ડોલરનો ગ્લોબલ ટીચર પ્રાઇઝ જીત્યો.

પ્રકરણ બીજું

આ વાર્તા ખાસ કેમ છે

ઘણા લોકો શાળાઓ સુધારવાની મોટી વાતો કરે છે. ઝેફ તેર વર્ષની એક છોકરી હતી જેણે વડીલ દ્વારા મળેલા અન્યાય સામે કામ કર્યું. તેની પાસે પૈસા નહોતા, છતાં તેણે ખુલ્લી છતને વર્ગખંડ બનાવી દીધી. પચીસથી વધુ વર્ષો સુધી તેણે હજારો બાળકોને મફત ભણાવવા માટે બમણી મહેનત કરી.

અમારો મત

સાચું નેતૃત્વ પૈસા કે મંજૂરીની રાહ જોતું નથી. સિસ્ટર ઝેફે પોતાના દર્દને હજારો બાળકીઓ માટે આશાનો દરવાજો બનાવી દીધો.

પ્રકરણ ત્રીજું

આપણે શું શીખી શકીએ

1 દર્દને હેતુ બનાવી દો

ઝેફે કોઈના અન્યાયથી પોતાનું મન કડવું ન થવા દીધું. તેમણે તે દયાળુ શિક્ષિકા બનવાનું નક્કી કર્યું જે તેમને ક્યારેય નહોતી મળી.

આ અજમાવો: તમારી જૂની મુશ્કેલી વિશે વિચારો. તમે જે શીખ્યા તેનાથી સમાજ માટે કંઈક ઉપયોગી કામ કરવાની યોજના બનાવો.

2 પાસે જે છે તેનાથી શરૂ કરો

તેમણે કોઈ ઇમારતની રાહ ન જોઈ. તેમણે પોતાના ઘરની ખુલ્લી છત અને જૂની ચટાઈઓથી કામ શરૂ કર્યું.

આ અજમાવો: તમે ટાળી રહ્યા હો તેવા લક્ષ્યને જુઓ. આજે તમારા રૂમમાં રહેલાં સાધનોથી જ પહેલું નાનું પગલું ભરો.

3 પહેલા પોતાની મહેનત લગાવો

તેમણે બાળકોના કાગળ અને પેન્સિલો માટે દરરોજ સવારે આઠ કલાક કામ કર્યું.

આ અજમાવો: બીજા પાસે મદદ માંગતા પહેલા પોતાના કામમાં જાતે સમય અને શક્તિ લગાવો.

4 ધીરજ અને માન સાથે શીખવો

તેઓ બાળકો પર ક્યારેય બૂમો પાડતાં નહોતાં. તેમણે ધ્યાન રાખ્યું કે ગરીબ બાળકીઓને વર્ગમાં પૂરો આદર મળે.

આ અજમાવો: આ અઠવાડિયે કોઈને સલાહ આપતી વખતે નમ્ર અને પ્રોત્સાહક શબ્દોનો ઉપયોગ કરો.

સાથે લઈ જવા જેવો એક વિચાર

એક ખુલ્લી છત પર કરેલું નાનું ભલું કામ આખી દુનિયામાં ગૂંજી શકે છે.

સ્રોત (અંગ્રેજીમાં)

Global Teacher Prize
Sister Zeph: 2023 Winner

Teacher Magazine
Sister Zeph from Pakistan Wins the 2023 Global Teacher Prize

INEE
Sister Zeph from Pakistan Wins 2023 Global Teacher Prize

હકીકત-ચકાસણી નોંધ: અહેવાલોમાં શરૂઆતના વર્ગો ગુજરાંવાલામાં તેમના ઘરના ખુલ્લા આંગણા કે સપાટ છત પર શરૂ થયાનો ઉલ્લેખ મળે છે. “અમારો મત” વાળી લીટીઓ અમારું પોતાનું અર્થઘટન છે. બાકીનું બધું ઉપરના સ્રોતોમાંથી છે.